

Wiadomości **Uniwersyteckie**

16 | Z kart historii UMCS

UMCS jako inicjator współpracy międzyuniwersyteckiej

24 | Słuchając historii – 80 lat UMCS

Praca na Uniwersytecie dała mi poczucie spełnienia. Rozmowa z dr hab. Zofią Palak, prof. Uczelni z Wydziału Pedagogiki i Psychologii UMCS

30 | Nasi absolwenci

Warto szlifować młode talenty i być cierpliwym. Rozmowa z Mirosławem Lubarskim – współzałożycielem Grupy PSB, absolwentem UMCS

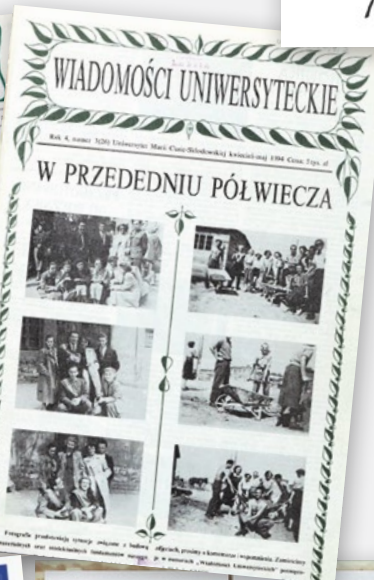

Kiedyś pisaliśmy o...

Drodzy Czytelnicy,
witamy po wakacjach! Przed nami bardzo ważny czas – początek nowego roku akademickiego, a jednocześnie kulminacyjny punkt obchodów jubileuszu 80-lecia Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. Te 8 dekad to okres intensywnego rozwoju na różnych polach, niebywałych sukcesów, ale też ogromnych wyzwań. Przypomnijmy sobie zatem, jak w minionych latach obchodziliśmy jubileusze istnienia UMCS.

Wspólnie celebруем to wyjątkowe święto Uczelni!

Redakcja

UMCS jako inicjator współpracy międzyuniwersyteckiej

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej powołany 23 października 1944 r. miał realizować ideę uniwersytetu otwartego, związanego mocno ze społeczeństwem, z jego życiem i problematyką. Powstałe wydziały odpowiadały tym założeniom. Kształcenie było realizowane w zakresie wiedzy: medycznej, rolniczej, technicznej i humanistycznej.

W ciągu 10 lat istnienia lubelska uczelnia zapoczątkowała rozwój dwóch kolejnych uczelni: Akademii Medycznej (obecnie Uniwersytetu Medycznego) i Wyższej Szkoły Rolniczej (obecnie Uniwersytetu Przyrodniczego). W 1965 r. powstała Wyższa Szkoła Inżynierska (obecnie Politechnika Lubelska). Środowisko naukowe szybko się rozwijało i mimo podziału na odrębne instytucje, zachowywało poczucie wspólnoty. Współpracowało w ramach „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska”, różnych towarzystw naukowych, a także Międzyuczelnianej Komisji Rektorskiej. Jej powołanie zainicjowało pismo rektora AM prof. dr. Stanisława Mahrburga z 7 listopada 1956 r.¹ do władz UMCS i WSR, w którym proponował powołanie organu międzyuczelnianego pod nazwą Międzyuczelniana Komisja (Kolegium) Rektorska. Zadaniem Komisji była koordynacja wspólnych działań. Pismo Rektora spotkało się z pozytywnym odbiorem, a pierwszą wspólną inicjatywą Komisji było przygotowanie obchodów 15-lecia Lubelskiego Ośrodka Naukowego.

Inicjatywy realizowane przez Kolegium Rektorskie zostały przerwane w 1981 r. wskutek wprowadzenia stanu wojennego. Wznowiono je w 1983 r., ale ówczesna sytuacja ustrojowa sprawiła, iż charakter spotkań uległ modyfikacji. Oprócz typowych spraw środowiskowych dużo uwagi poświęcono sprawie utrzymania uczelni lubelskich w gronie wiodących ośrodków akademickich w Polsce².

Istnienie LON przyniosło wiele korzyści: zyskaliśmy własny kompleks uniwersytecki zapewniający młodzieży możliwość zdobycia odpowiedniego wykształcenia. Powstały inwestycje w zakresie rozwoju informatyzacji, pracowniczego budownictwa mieszkaniowego, ochrony zdrowia (np. stworzono pólśanatorium dla studentów), ośrodka wypoczynkowego, domów studenckich, a także Biblioteki Międzyuczelnianej.

Współpraca uczelni lubelskich, mimo zmian ustrojowych, nie została przerwana. Wspólne sprawy łączą i rozwijają lubelski ośrodek naukowy. Dziś nasz Uniwersytet tworzy Związek Uczelni Lubelskich, który powstał na mocy uchwały Senatu UMCS 28 czerwca 2017 r. W jego skład oprócz UMCS wszedł Uniwersytet Przyrodniczy oraz Politechnika Lubelska. W czerwcu 2021 r. dołączył Uniwersytet Medyczny. W ramach ZUL uczelnie:

- wymieniają się informacjami na temat zasobów kadrowych i bazy dydaktycznej,
- prowadzą kursy i szkolenia,

¹ Archiwum UMCS (dalej AUMCS), Senat UMCS, sygn. S 827, Pismo rektora Akademii Medycznej prof. dr. Stanisława Mahrburga z 7 listopada 1956 r.

² AUMCS, Senat UMCS, sygn. S 849 i S 850, Protokoły z posiedzeń Kolegium Rektorów Szkół Wyższych Lublina 1983–1986 i 1987–1988.

Fot. Maciej Pysyucha, źródło: Muzeum UMCS

- monitorują kariery zawodowe swoich absolwentów,
- weryfikują potrzeby rynku pracy w celu właściwego dostosowania kierunków studiów i programów kształcenia,
- podnoszą kwalifikacje zawodowe pracowników,
- stwarzają warunki do rozwoju działalności artystycznej i kultury fizycznej,
- współpracują w zakresie kształcenia, systemów pomocy materialnej i biur karier, wspierania komercjalizacji wyników, działalności wydawniczej i wielu innych.

Historyczny wymiar miała inicjatywa UMCS zakładająca powołanie w Lublinie Uniwersytetu Narodów Europy (dalej UNE). Jej ideę we wrześniu 1988 r. przedstawił rektor UMCS prof. Zdzisław Cackowski podczas obrad Konferencji Rektorów Uniwersytetów Świata w Bolonii z okazji 900-lecia Uniwersytetu Bolonńskiego. Po raz drugi wniosek został sformułowany publicznie 25 kwietnia 1989 r. na Zamku Królewskim w Warszawie w czasie spotkania Sekretarza Generalnego ONZ z członkami Klubu Stosunków Międzynarodowych. Sekretarz ONZ Javier Perez de Guellar uznał pro-

jekt za godny poparcia, a jego przychylna wypowiedź była szeroko komentowana przez prasę warszawską.

Idea utworzenia UNE została zaprezentowana także 22 października 1989 r. w trakcie Konferencji Rektorów Uniwersytetów Polskich w Lublinie. Zebrani rektorzy, omawiając tradycje i perspektywy rozwoju uniwersytetu jako instytucji naukowej, kształcącej, cywilizacyjnej i kulturotwórczej, nawiązali do ustaleń Konferencji Rektorów Uniwersytetów Świata z września 1988 r. Przypomnieli przedstawiony wówczas projekt powołania UNE i postanowili rozpocząć jego realizację. UNE miał być ośrodkiem koordynacji badań i miejscem spotkań oraz współpracy uczonych i młodzieży studiującej ze wszystkich krajów Europy, których uwaga skupiałaby się na problematyce realizacji idei Wspólnego Europejskiego Domu. Konferencja powierzyła rektorom UMCS i KUL przygotowanie, w porozumieniu z Przewodniczącym Konferencji rektorem Uniwersytetu Łódzkiego prof. Leszkiem Wojtczakiem, założeń programowych UNE oraz propozycji w sprawie praktycznych działań na rzecz

↑ Podpisanie umowy w sprawie powstania Europejskiego Kolegium Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów (20 grudnia 2000 r.)

realizacji projektu i zaprezentowanie ich na kolejnym spotkaniu³.

26 listopada 1990 r. na posiedzeniu Kolegium Rektorów Uczelni Lublina rektor prof. Z. Cackowski zwrócił się do władz KUL i UMCS z apelem o poparcie inicjatywy powołania UNE. Z czasem chęć przystąpienia do projektu wyrazili także rektorzy: Akademii Medycznej – prof. Zdzisław Kleinrok, Akademii Rolniczej – prof. Czesław Tarkowski i Politechniki Lubelskiej – prof. Włodzimierz Sitko, proponując, aby obszar zainteresowań badawczych UNE rozszerzyć o nauki medyczne, rolnicze i politechniczne⁴.

Członkowie Kolegium Rektorów propozycję przyjęli jednomyślnie i przystąpili do prac nad projektem założeń programowych UNE, ostatecznie do jego utworzenia jednak nie doszło.

Kolejną ważną inicjatywą UMCS było utworzenie w Lublinie uniwersytetu polsko-ukraińskiego. Projekt zrodził się w 1997 r. z inspiracji prof. Bohdana Osadczyka, ukraińskiego historyka i publicyisty, profesora Wolnego Uniwersytetu w Berlinie oraz współpracownika „Kultury”. Drugim orędownikiem powstania uniwersytetu był prof. Jerzy Kłoczowski, dyrektor Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej KUL. Idea została poparta także przez: Jana Nowaka-Jeziorańskiego, Zbigniewa Brzezińskiego, papieża Jana Pawła II oraz prezydentów Polski i Ukrainy.

Europejskie Kolegium Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów (dalej EKPiUU) zostało powołane w 2000 r. przez dwie uczelnie lubelskie – UMCS i KUL oraz trzy ukraińskie – Uniwersytet im. Iwana Franki we Lwowie, Uniwersytet im. Tarasa Szewczenki w Kijowie i Akademię Kijowsko-Mohylańską. 27 października strony podpisały *Akt założycielski*, zaś 19 grudnia prezydenci oraz premierzy Polski i Ukrainy sygnowali deklarację w sprawie utworzenia Kolegium. Ideą powołania Kolegium była chęć przyspieszenia procesu integracji obu krajów ze wspólnotami europejskimi oraz urzeczy-

wistnienie koncepcji strategicznego partnerstwa Polski i Ukrainy z 1997 r.

EKPiUU z siedzibą w Lublinie zostało zorganizowane jako międzyuczelniana jednostka dydaktyczno-naukowa utworzona przez uniwersytety założycieli. Jego działalność regulował podpisany we Lwowie 15 czerwca 2001 r. statut, który określał cele, zadania oraz strukturę uczelni. Organami Kolegium byli: Rada Założycieli, Rada Nadzorcza (Konwent) oraz Kanclerz. Programy naukowo-dydaktyczne były w pełni uzgadniane przez umawiające się strony, aby mogły z czasem umożliwić wydawanie absolwentom dwóch dyplomów poświadczających ukończenie jednego z polskich oraz jednego z ukraińskich uniwersytetów.

Podpisanie statutu EKPiUU pozwoliło na przeprowadzenie rekrutacji. 28 lipca 2001 r. spośród 328 kandydatów z Polski, Ukrainy, Białorusi i Uzbekistanu przyjęto 100 osób. Warunkiem przyjęcia na studia doktoranckie był konkurs projektów badawczych. Największą popularnością cieszyły się: filologia słowiańska, politologia i prawo⁵.

Inauguracja roku akademickiego w EKPiUU odbyła się 6 października 2001 r. w salach Zamku Lubelskiego. Uroczystość uświetniła obecność prezydentów Polski i Ukrainy, przemówienia wygłosili: Aleksander Kwaśniewski, Leonid Kuczma oraz profesorowie J. Kłoczowski i B. Osadczyk. Kolegium miało być załącznikiem międzynarodowego uniwersytetu i nosić imię Jerzego Giedroycia.

EKPiUU funkcjonowało dzięki wielkiemu zaangażowaniu rektorów założycieli. Brak umowy międzynarodowej o finansowaniu Kolegium uniemożliwił wpłaty środków przez uczelnie ukraińskie i cały ciężar utrzymania uczelni ponosiła strona polska. Drugą kwestią, zgłoszoną w 2008 r. przez minister nauki i szkolnictwa wyższego Barbarę Kudrycką, była niezgodność działalności EKPiUU z obowiązującym prawem. Stwierdziła ona, że uczelnia tego typu, zanim rozpocznie prowadzenie studiów doktoranckich, powinna posiadać uprawnienia do prowadzenia studiów licencjackich i magisterskich. W myśl nowej umowy studia licencjackie miały odbywać się w Kijowie, a magisterskie i doktoranckie w Lublinie. Ponadto 20% wykła-

³ AUMCS, Zespół Rzecznika Prasowego, sygn. Rz 3, Decyzja Konferencji Rektorów Uniwersytetów Polskich w sprawie rozpoczęcia działań przygotowawczych na rzecz powołania w Polsce Uniwersytetu Narodów Europy z 22 października 1989 r.

⁴ AUMCS, Senat UMCS, sygn. S 851, Protokół nr 2/89–90 z posiedzenia Kolegium Rektorów Szkół Wyższych Lublina z 13 lutego 1990 r., pkt. 1 informacji nt. powołania Uniwersytetu Narodów Europy (UNE).

⁵ E. Rybałt, N. Tkaczyk, *Europejskie Kolegium*, „Wiadomości Uniwersyteckie” 2001, nr 7, s. 12.

Fot. Maciej Przystała, źródło: Muzeum UMCS

dowców oraz 20% spośród zaplanowanych 4000 studentów miało pochodzić z krajów innych niż Polska i Ukraina, pierwszeństwo w przyjęciu na studia miały osoby z państw Europy Wschodniej.

Warto wspomnieć, że stronie polskiej zależało, aby podpisanie nowej umowy przez Julię Tymoszenko i Donalda Tuska odbyło się na Zamku Lubelskim. Zanim jednak do tego doszło, wybory prezydenckie na Ukrainie wygrał Wiktor Janukowycz i rozmowy zostały wstrzymane. Wobec zaistniałej sytuacji członkowie Rady Założycieli Kolegium 16 maja 2011 r. w Kijowie podjęli jednomyślną decyzję o zakończeniu jego działalności. Kontynuatorem współpracy polsko-ukraińskiej w zakresie nauki i szkolnictwa wyższego zostało Centrum Europy Wschodniej UMCS, które przejęło funkcje naukowo-badawcze EKPiUU i rozszerzyło pole współpracy o kraje Europy Wschodniej⁶.

Temat EKPiUU powrócił w lutym 2014 r., kiedy to ambasador Ukrainy Markija Malski w wywiadzie telewizyjnym zaproponował reaktywowanie uniwersytetu polsko-ukraińskiego. W niedługim czasie został jednak odwołany ze stanowiska, a nowe władze nie rozmawiały więcej o tej inicjatywie⁷.

EKPiUU w trakcie 11-letniego funkcjonowania wykazało się dużą aktywnością naukową i dydaktyczną. Szerokim zainteresowaniem cieszył się cykl wykładów otwartych dla społeczności Lublina, głoszonych przez wybitnych europejskich naukowców. Studenci publikowali teksty w wydawanym roczniku Kolegium, organizowali konkursy, konferencje, promocje, dyskusje, posiedzenia naukowe, świętowali rocznice narodowe. Łącznie około 170 studentów obroniło prace doktorskie⁸.

Anna Romanowska

↑ Inauguracja nowego roku akademickiego w Europejskim Kolegium Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów (13 października 2004 r.)

⁶ <https://www.umcs.pl/aktualnosci,4622,posiedzenie-rady-zalozycieli-i-konwentu-europejskiego-kolegium-polskich-i-ukrainskich-universytetow,12463.chtm> [dostęp: 27.08.2024].

⁷ M. Bielecka-Gołda, *Uniwersytet polsko-ukraiński. Jeśli nie teraz, to kiedy?*, „Gazeta Wyborcza” Lublin z 23 października 2015 r.

⁸ <https://web.archive.org/web/20150528061906/http://www.centrum.umcs.pl/pl/o-nas/historia/absolwenci> [dostęp: 27.08.2024].

80 LAT UMCS

21-22
PAŹDZIERNIKA
2024

Lubelskie
Centrum
Konferencyjne

Międzynarodowy
Kongres Marii
Curie-Skłodowskiej

Innowacja
jest kobietą
Nauka – Biznes – Edukacja

PARTNER STRATEGICZNY

PARTNERZY WYDARZENIA

PATRONATY HONOROWE

MARSZAŁEK SEJMU
SZYMON HOŁOWNIA

MINISTER NAUKI
DARIUSZ WIECZOREK

SEKRETARZ STANU
W MINISTERSTWIE EDUKACJI NARODOWEJ
JOANNA MUCHA

WOJEWODA LUBELSKI
KRZYSZTOF KOMORSKI

MARSZAŁEK
WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO
JAROSŁAW STAWIARSKI

SPONSORZY

